

Beantwoording vragen uit het integraal afwegingskader ten aanzien van het conceptwetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de verhoging van de wettelijke strafmaxima van mensensmokkel en de uitbreiding van de toepasselijkheid van de strafwet op mensensmokkel begaan buiten Nederland

1. Wat is de aanleiding?

Een van de pijlers van het kabinet is irreguliere migratie naar de Europese Unie en Nederland te voorkomen (vgl. Coalitieakkoord 2021-2025, 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst', p. 40-41). Belangrijk onderdeel daarvan is de bestrijding van mensensmokkel. De aantrekkelijkheid van het plegen van dit misdrijf is gelegen in de combinatie van een hoge opbrengst, een geringe pakkans en verhoudingsgewijs lage straffen. De in dit wetsvoorstel beoogde aanscherping van het wettelijk instrumentarium ter bestrijding van mensensmokkel wil het mogelijk maken om een verder aangescherpt opsporings- en strafvorderingsbeleid te voeren – waaronder begrepen ruimere mogelijkheden om buitenlandse verdachten in het buitenland op te sporen en in Nederland te vervolgen – en hogere straffen op te leggen.

Het voornemen om de strafmaxima van mensensmokkel te verhogen is door het vorige kabinet kenbaar gemaakt bij brief van 10 september 2020 over de situatie op Lesbos naar aanleiding van de brand in het opvangkamp aldaar (Kamerstukken II 2019/20, 19637, nr. 2652) en is tevens onderdeel van het genoemde coalitieakkoord. Voor wat betreft de uitbreiding van de extraterritoriale rechtsmacht geldt dat naar aanleiding van de aangenomen motie-Van Ojik en Becker (Kamerstukken II 2019/20, 35300 VI, nr. 48) reeds eerder aan de Tweede Kamer is toegezegd dat de mogelijkheden die Nederland heeft om rechtsmacht te vestigen over in het buitenland begane mensensmokkel, nader zullen worden bezien (Kamerstukken II 2019/20, 30573, nr. 181).

2. Wie zijn betrokken?

Verdachten en slachtoffers van mensensmokkel. Ook instanties en beroepsgroepen die betrokken zijn bij de opsporing, vervolging of berechting van het delict mensensmokkel dan wel bij de tenuitvoerlegging van de door de rechter opgelegde straf. Het gaat onder andere om politie, koninklijke marechaussee, openbaar ministerie, rechters, advocaten. Het conceptwetsvoorstel is ter advisering aan deze instanties toegezonden.

3. Wat is het probleem?

Migratiebewegingen naar de Europese Unie en Nederland die in strijd met de regels zijn, ondermijnen het voeren van een effectief nationaal en EU-migratiebeleid dat erop gericht is dat op het grondgebied van Nederland onderscheidenlijk de Europese Unie mensen verblijven die daartoe gerechtigd zijn. Daarbij gaat mensensmokkel gepaard met mensonterende mensensmokkelpraktijken. Mensensmokkelaars opereren vaak in internationale, criminele samenwerkingsverbanden. Deze goed georganiseerde en calculerende criminele netwerken verdienen veel geld aan de illegale binnenkomst en doorreis van migranten in de Europese Unie. Met hun activiteiten brengen zij uit louter winstbejag kwetsbare groepen migranten in levensgevaarlijke situaties. Bij de reis die door de migranten wordt afgelegd, waaronder risicovolle overtochten over zee, maar ook bij het verblijf in en de doorreis binnen de Europese Unie zijn regelmatig slachtoffers te betreuren. De praktijken van mensensmokkelaars leiden onverminderd tot maatschappelijke en politieke verontwaardiging. Het profiteren en stimuleren van irreguliere migratie door criminelen – zonder respect voor de lichamelijke integriteit en het leven van migranten, en zonder zich rekenschap te geven van de kwetsbare positie waarin die migranten in het land van aankomst zullen terechtkomen alsook de potentieel ontwrichtende effecten op die samenleving – dient nog krachtiger te worden bestreden.

4. Wat is het doel?

Mensensmokkel levert een hoge opbrengst op, terwijl er een geringe pakkans is en verhoudingsgewijs lage straffen. De in dit wetsvoorstel beoogde aanscherping van het wettelijk instrumentarium ter bestrijding van mensensmokkel wil het mogelijk maken om een verder

aangescherpt opsporings- en strafvorderingsbeleid te voeren – waaronder begrepen ruimere mogelijkheden om buitenlandse verdachten in het buitenland op te sporen en in Nederland te vervolgen – en hogere straffen op te leggen.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

De onder vraag 4 genoemde doelen kunnen slechts door overheidsinterventie – te weten: wetswijziging – worden bereikt. Zie nader onder vraag 6.

6. Wat is het beste instrument?

Uitbreiding van extraterritoriale rechtsmacht en verhoging van het wettelijk strafmaximum dient te worden vastgelegd in wetgeving. Dit vloeit voort uit het legaliteitsbeginsel dat in artikel 7 EVRM, artikel 16 Grondwet en artikel 1 Wetboek van Strafrecht is vastgelegd. Uitbreiding van de extraterritoriale rechtsmacht is, gelet op de beoogde uitbreiding van de bescherming van het Nederlands belang, voorzien in artikel 4 Wetboek van Strafrecht. In artikel 197a Wetboek van Strafrecht worden de wettelijke strafmaxima verhoogd. Wijziging van artikel 197a is noodzakelijk om recht te doen aan de ernst van dit misdrijf, voorbereiding van mensensmokkel over de gehele breedte strafbaar te stellen en de rechter voldoende ruimte te geven om bij zeer ernstige gevallen een passende straf op te leggen. Tegelijk worden hiermee de strafmaxima van mensensmokkel weer in balans gebracht met die van mensenhandel (artikel 273f Sr).

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

Een ieder zal in Nederland vervolgd kunnen worden voor mensensmokkel. Daarnaast kunnen verdachten van mensensmokkel zwaarder worden bestraft en worden voorbereidingshandelingen over de gehele breedte strafbaar.